

- z načrtnim vlaganjem v čistilne naprave in izgradnjo kanalizacijskega omrežja,
- z organiziranim zbiranjem in ravnanjem z odpadki,
- s pravočasno presojo vplivov posameznih posegov v prostor iz vidika ekološkega ravnotežja,
- z ustrezno organizacijo prometa in drugih dejavnosti, ki povzročajo hrup in onesnaženje zraka.

Naravno in kulturno dediščino moramo vključevati v celovito urejanje prostora. Pri tem moramo preseči današnji predvsem konservatorski pristop ter povezati interese družbenega razvoja s potrebami po njeni ohranitvi in vzdrževanju.

3. DOLGOROČNE USMERITVE PO PODROČJIH IN OBMOČJIH

3.1 RAZVOJ GOSPODARSKIH DEJAVNOSTI IN GOSPODARSKE INFRASTRUKTURE

Globalni materialni okviri razvoja

Iz primerjave negativnih elementov v dosedanjem razvoju jugoslovanskega in slovenskega gospodarstva in njegovega sedanjega stanja lahko ocenimo, da v občini Grosuplje ne belžimo velikih napačnih investicijskih odločitev, če pri tem izvajamo pretirano deagrarizacijo. Sorazmerno pozitivno stanje je posledica same strukture in velikosti gospodarskih obratov z večino cenejših delovnih mest, ki jih sicer ne bremeni velika amortizacija in drugi stroški kapitala, zato pa so nižje akumulativna.

Občinski proizvodni obrati so tržno bolj elastični kot industrijski velikani, po drugi strani pa so serije proizvodov manjše in stroški na enoto večji. V naslednjem planskem obdobju pričakujemo, da bo elastičnost na tržno povpraševanje čedalje pomembnejša posebej ob dejstvu, da v SFR Jugoslaviji manjka manjših in srednjih obratov.

Osnovne možnosti gospodarskega razvoja občine Grosuplje moramo iskati v izboljšanju izkoriščanja kmetijskih možnosti, nadaljnjem razvoju sekundarnega predvsem pa terciarnega sektorja, povezavah skromne domače akumulacije znotraj proizvodnih panog v občini in širšem slovenskem prostoru, predvsem pa v pravočasnem spremljanju in prilagoditvi spremembam na tržišču izdelkov ter oskrbnih verigah s surovini in repromaterialom. Tržno je izkoristiti vsako izvozno priložnost, posebno v bližnjih letih, naj si bo z direktnim izvozom ali kot del izvoženih drugih proizvodov in storitev.

Analiza dolgoročnih možnosti gospodarskega razvoja kaže manj ugodne pogoje za materialni razvoj kot v preteklih 10-letih tako pri nas kot v svetu.

Zaradi pričakovanih tehnoloških, potrošnih in zaposlitvenih sprememb je težko in negotovo predvidevati bodoče spremembe in rast gospodarstva za posamezne občine, predvsem pa za gospodarsko slabo razvite občine. Globalne usmeritve dolgoročnega gospodarskega razvoja moramo zato obravnavati kot integralni del razvoja v ljubljanski regiji.

Rezultati izdelanih analiz razvojnih možnosti v ljubljanski regiji kažejo, da bo hitrejši gospodarski razvoj celotne regije mogoče doseči predvsem z zmanjševanjem razlik v gospodarski razvitosti občin.

Usmeritve za enakomernejši gospodarski razvoj v regiji, ki so tudi zajete v osnutku dogovora o skupnih temeljnih dolgoročnih planov občin v širšem prostoru Ljubljane, so:

- Enakomernejši gospodarski razvoj v regiji in s tem tudi zmanjšano dnevno delovno migracijo bomo dosegli z višjo stopnjo rasti družbenega dohodka in višjo stopnjo zaposlovanja v manj razvitih občinah regije v primerjavi z razvitimi občinami. Del primanjkljaja sredstev za investicije v osnovna sredstva v teh občinah bo v tem primeru moralo pokrivati ljubljansko gospodarstvo, ki bo predvidoma ustvarilo več

sredstev kot jih bo potrebovalo v primeru umirjenega razvoja.

- Usklajevanje investicijskih pobud in nastajanje skupnih projektov mora biti predpogoj za skladnejši razvoj v regiji. Sredstva za investicije moramo usmerjati v razvojno obetavne programe.
- Za pospešeni prenos močnejšega razvoja delovnih mest v manj razvite občine bo treba v regiji ugotoviti primerjalne prednosti možnih lokacij industrijskih con, določiti način skupnega investiranja v urejanje teh con ter uskladiti investicijske olajšave za uvajanje novih obratov v te cone.
- Poleg industrije je potrebno v regiji razvijati predvsem tudi dejavnosti, katere zaostajajo v strukturnem deležu in učinkovitosti: intenzifikacija kmetijske proizvodnje, razvoj drobnega gospodarstva, razvoj manjših turističnih in gostinskih zmogljivosti.
- Za hitrejši razvoj osnovnih gospodarskih področij je pomembna tudi učinkovita in organizirana trgovina ter prometna dejavnost in infrastruktura; na teh področjih ima Ljubljana izrazite prednosti, ki jih mora izkoristiti tudi z boljšo povezavo v regiji.
- Vprašanje razporejanja dohodka je v ljubljanski regiji izredno pomembno zaradi močne delovne migracije, ki jo bo mogoče le postoma načrtno zmanjševati; občine se bodo morale dogovarjati o združevanju dela sredstev za investiranje v komunalno in družbeno infrastrukturo v območjih, ki dajejo velik delež delovne sile v druge občine. Prav tako se morajo občine prizadevati za korekcije splošnih principov prelivanja dohodka delavcev, ki delajo izven domače občine in za spremembo deleža dohodka organizacij združenega dela, ki bi ga bilo treba preusmeriti v manj razvita območja.

Ocenjena poprečna stopnja rasti družbenega proizvoda naj bi bila 3,6% v SR Sloveniji v obdobju 1986—2000, na prebivalca pa 3%.

V izdelanih analizah je ocenjena relativno nizka načrtovana stopnja rasti družbenega proizvoda v ljubljanski regiji: poprečna stopnja rasti v regiji 2,8%, v ljubljanskih občinah 2,4%, v okoliških občinah 3,3%, v ostalih občinah regije 3,6%.

V preteklih letih je bila rast družbenega proizvoda v občini Grosuplje hitrejša od slovenskega poprečja, vendar je tako rast pripisati predvsem predhodni gospodarski zaostalosti oziroma aktiviranju številnih novih naložb v obdobju 1975—1980.

Upoštevajoč realne razvojne možnosti predvidevamo, da vsaj v prvem delu dolgoročnega planskega obdobja rast družbenega proizvoda ne bo presegala 3,3%. Ob aktiviranju novih naložb v kasnejšem obdobju pa pričakujemo, da bi ujeli republiški trend rasti.

Nizka stopnja rasti družbenega proizvoda bo vplivala tudi na umirjeno rast zaposlovanja. Ocenjena poprečna stopnja zaposlovanja je v regiji 0,8%, v Ljubljani 0,6%, v okoliških občinah 1,4%, v ostalih občinah regije 1,1%.

V analizi razvojnih možnosti občin v osrednji slovenski regiji je za občino Grosuplje ocenjena potreba po najvišji stopnji rasti zaposlovanja v regiji (2,07%), kar pomeni približno 3750 novih delovnih mest. Občinsko gospodarstvo ne more zagotoviti takšne rasti zaposlovanja na osnovi lastne akumulacije, zato bo mogoče intenzivnejši gospodarski razvoj in zaposlovanje doseči le z združevanjem sredstev in z usklajevanjem razvojnih programov v regiji in širšem prostoru.

V študijah o spremembah strukture delovnih mest v SR Sloveniji je ocenjeno da bo delež zaposlenih v primarnem sektorju padel na približno 9% vseh zaposlenih, postopno se zmanjšujeta deleža industrije in gradbeništva na približno 49%. Najhitrejšo rast izkazuje terciarni sektor — nad 27%, zmernejšo rast pa kvartarni sektor manj kot 15% vseh zaposlenih.

Podobne trende lahko pričakujemo tudi v občini Grosuplje, vendar glede na sedanjo strukturo delovnih mest predvsem rast deleža zaposlenih v terciarnem sektorju na račun deleža v sekundarnem sektorju. Delež zaposlenih v kvartarnem sektorju se ne bo spreminjal zaradi omejenih razvojnih možnosti in bližine Ljubljane, ki bo tudi v bodoče prevzemala regionalne in delno tudi občinske funkcije na področju družbenih dejavnosti.

Kmetijstvo

Obseg za kmetijsko proizvodnjo sposobnih zemljišč se krči. Vse zemlje je 18.818 ha. Delež obdelovalnih površin od vse kmetijske zemlje znaša 84,7%. Povečujejo se travnate površine in gozd.

Kmetijska zemlja nenačrtno prehaja v gozd. Pogozdenih je bilo 221 ha zemljišč, zarašča pa se približno 3900 ha zemljišč. Po ocenah, dobljenih na podlagi izvedene ankete je v občini 216 ha opuščene kmetijske zemlje in 327 ha take kmetijske zemlje, katerih lastniki ne kmetujejo več, zemlje pa niso oddali v zakup. Na podlagi razvojnih predvidevanj bomo morali za razvoj poselitve in infrastrukture do leta 2000 nameniti 150 — 180 ha zemljišč.

Za boljše izkoriščanje razpoložljivih kmetijskih zemljišč in za povečevanje pridelovanja hrane bo potrebno:

- maksimalno varovati vse kmetijske površine, predvsem pa tista kmetijska zemljišča, ki so trajno namenjena za kmetijsko proizvodnjo,
- izboljšati kmetijska zemljišča s hidromelioracijami in aglomeracijami,
- aktiviranje in vključevanje v proizvodnjo vseh neobdelanih in slabo obdelanih zemljišč,
- združevati kmetijska zemljišča z medsebojno menjavo zainteresiranih lastnikov in pospeševanje komasacij, da se bo z zaokroževanjem zagotovila racionalnejša obdelava,
- pospeševati intenzifikacijo obdelave kmetijskih zemljišč za povečevanje hektarskih pridelkov,
- opredelitev vseh zaraščenih površin skupaj z gozdarskimi organizacijami ter njihovo aktiviranje za kmetijsko proizvodnjo,
- skupaj z gozdarskimi organizacijami opredeliti vsa zaraščena kmetijska zemljišča ter podpisati ustrezen sporazum o gospodarjenju s temi zemljišči; dokler se ne uskladi trajen namen teh zemljišč, se v kataster ne sme vnašati sprememba kulture,
- povečati strokovno izobrazbo kmetov z rednim in izrednim šolanjem; strokovno kvalifikacijo moramo upoštevati kot prednost za odobritev posojil za razvoj kmetijstva,
- potrebno se je prizadevati za odkup vseh prostih zemljišč od privatnih lastnikov in dokončati oddajanje zemljišč družbenega sektorja, ki jih le-ta ne obdeluje, v obdelavo kmetom za dobo 20-tih let.

Število kmečkega prebivalstva se že bliža minimalnemu številu potrebnega prebivalstva, zato v prihodnje ne bi smeli zniževati deleža kmečkega prebivalstva na manj kot 9—10% (1981. leta 13%) od vsega prebivalstva.

Ocena bodočega deleža (števila) kmečkih prebivalcev sloni na poznavanju razpoložljivih kmetijskih površin, predvideni boljši mehanizaciji, dejstvu, da bodo del površin obdelovali polkmetje in predpostavki, da bo imelo kmečko prebivalstvo ugodno starostno in spolno sestavo. Sedanja starostna sestava kmečkega prebivalstva je slaba in pričakovati je nadaljnje postopno zniževanje števila kmečkih prebivalcev ter nadaljnjo, vendar bistveno manj intenzivno deagrarizacijo, kar naj bi soupadalo z razvojem agroindustrijske proizvodnje.

Potreben bo daljši čas za popraviljanje posledic prehitre deagrarizacije, ki se odraža predvsem v izredno slabi starostni strukturi kmečkega prebivalstva. Aktivni kontingent tega prebivalstva se mora povečati s tem, da stimuliramo mlade, da v naslednjih letih v večjem obsegu ostajajo v kmetijstvu.

Pri nadaljnjem razvoju kmetijstva bo tudi v prihodnje potrebno upoštevati obstoječo lastniško strukturo in s tem povezano vlogo mešanih kmetij. Z ustrezno izbiro usmeritve in opreme ter z intenziviranjem proizvodnje, bodo te lahko prav tako pomembni proizvajalci tržnih viškov hrane kot čiste kmetije. Pomembnejša od socioekonomskega tipa kmetij je obdelanost kmetijske zemlje. Vendar si bo potrebno dolgoročno gledano prizadevati za racionalnejše gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči in zato za postopno izboljšanje obstoječih struktur.

Vloga kmetijstva občine izražena z vrednostjo v družbenem proizvodu se je vsa povojna leta zmanjševala tako, da je leta 1981 znašal le 9,8%. Spoznanje, da je pridelovanje hrane strateškega pomena, narekuje in posredno omogoča, da bomo v

prihodnje upoštevali povečani interes za kmetijstvo kot pomembnejši dejavnik celovitega družbenega razvoja.

Dosedanje analize potrjujejo potrebo po usmeritvi take kmetijske proizvodnje, ki bo dolgoročno zaobsegla vse razpoložljive kmetijske površine. Intenzivnost rabe kmetijske zemlje je potrebno še posebej povečati na površinah, kjer je mogoča uporaba ustrezne mehanizacije, te površine pa prvenstveno nameniti pridelovanju poljščin (strnim žitom, koruzi, deteljam...). Krompir kot vodilna poljščina naj tudi v bodoče ostane tam, kjer je že sedaj uveljavljen. Travam in travnodetelnim mešanicam ne bi smeli nameniti njiv. Voluminozno krmo za prehrano živine bo treba pridelati na naravnih travnikih. Vse kmetije, ki imajo možnost ureditve paše, naj bi prešle na ta način reje in konservirano rabo travinja. Pridelovanje vrtnin bo potrebno razviti na posameznih ožjih območjih z ugodnimi mikroklimatskimi pogoji in ob sodelovanju s predelovalno industrijo.

Glavna proizvodna usmeritev bo ostala kombinirana govedoreja za prirejo mleka, mesa in plemenske živine s priporočilom, da se na tem območju uveljavi rjava pasma govedi. Predvidena je gradnja hleva za 400 pitancev na Selu. Prašičereja na kmetijah naj tudi v bodoče pokriva le potrebe gospodinjstev. V družbenem sektorju bo prašičerejska farma v Stični tudi v bodoče ostala najpomembnejši tovrstni objekt v občini. Razviti bo potrebno plemenilno postajo (predvidoma Paradišče) in organizirati odkup. Razvoj ovčereje v sedanjih razmerah ne kaže preveč širiti, obstaja pa možnost preorientacije.

Prizadevati si bo potrebno za povečano proizvodnjo mleka, izboljšati njegovo kvaliteto in zato povečati stalež krav, izboljšati kvaliteto domače krme, uvesti učinkovito selekcijo, vlagati v nove objekte, uveljaviti družbeno stimulacijo, prenašati preko organizirane pospeševalne službe več znanja v prakso, poostriiti nadzor pri odkupu, sofinansirati hladilna mesta (vsaj 5 letno), za razvoj konjereje pa urediti plemenilne postaje, zagotoviti urejen odkup in popolno selekcijo.

Razvoj kmetijstva narekuje tako kmetijsko politiko, ki bo zagotavljala:

- smotrno izrabo vseh kmetijskih zmogljivosti in v ta namen pripravljenih kvalitetnih strokovnih podlag (agrokarta),
- vnašanje znanja v kmetijsko proizvodnjo,
- pridobivanje novih obdelovalnih površin, izboljšanje rodnosti obstoječih zemljišč in skrajno varčno ter smotrno poseganje na nove površine,
- krepitev vseh oblik združevanje dela in sredstev,
- urejeno kreditno politiko,
- možnosti razvoja dopolnilnih dejavnosti kmetijskim proizvajalcem,
- razvoj ključnih panog kmetijstva in še posebej tistih, ki so specifične za razvoj občinskega prostora,
- razvoj kmetijstva kot reprocelote,
- večanje produktivnosti, racionalizacijo proizvodnje, ustrezno tehnologijo,
- razvoj pospeševalne službe, ki bo zagotavljala hiter prenos znanja do vseh kmetijskih proizvajalcev,
- pravilno opredelitev vloge kmetijskih združenj,
- kvaliteten razvoj hribovskega kmetijstva,
- razvoj take organizacijske povezave med pristojnimi samoupravnimi, upravnimi in drugimi dejavniki v kmetijstvu, ki bodo omogočale enakopravno sodelovanje pri planiranju razvoja v prostoru.

Za celovit razvoj podeželja in kmetijstva kot ključnega dejavnika v prostoru občine bo potrebno izboljšati organizacijo odkupnih mest, zagotoviti odkup izdelkov domače obrti in zdravih zemljišč, urediti oskrbovalne centre s kmetijskim reprodukcijskim materialom v vseh opredeljenih lokalnih centrih, v hribovitih območjih pa tudi v drugih izbranih naseljih.

Gozdarstvo

Gozdovi pokrivajo 21.864 ha ali 52% površine občine Grosuplje. Z gozdovi upravljajo GG Ljubljana, GG Novo mesto in GG Kočevje.

Vedno večje potrebe po lesni surovini zahtevajo zagotovitev višje stopnje izkoriščanja gozdov. V občini Grosuplje je pri-

bližno 37% gozdov na najboljših rastiščih, 56% pa na dobrih rastiščih, kar je dobra osnova za dolgoročni sistem gospodarjenja z gozdovi.

Gospodarjenje z gozdovi pomeni gospodarjenje s prostorom na ekoloških osnovah. Kot vzdrževalec ekološkega ravnotežja v spletu naravnih danosti je gozd glede na reliefne in podnebne razmere tukajšnjega sveta po svoji varovalni in proizvodni vlogi bivanjski temelj za človeka v tem prostoru.

Pri gospodarjenju z gozdovi moramo upoštevati naslednje usmeritve:

- Ohranjanje in krepitev je potrebno splošno koristne funkcije gozdov s takimi sistemi gospodarjenja, ki zagotavljajo gozdom sposobnost obnove.
- Preprečevati konzervatorski pristop, ker bi to prizadelo življenjsko moč gozdov kot vegetacijske formacije.
- Trajno ohranjanje lesnoproizvodne funkcije gozdov in zagotoviti najvišjo stopnjo izkoriščanja gozdov, ki je usklajena z načelom trajnosti gozdov in donosov.
- Pri pripravi strokovnih podlag je treba izhajati iz usmeritve gospodarjenja z gozdovi celotnega gozdnogospodarskega območja. Območno usmeritev gospodarjenja z gozdovi je treba konkretizirati v prostoru družbenopolitične skupnosti glede na njene naravne, gospodarske in splošno družbene razmere in potrebe.
- Z ustreznim dogovorom je treba poenotiti politiko gospodarjenja z gozdovi, ki jo na območju občine Grosuplje izvajajo GG Ljubljana, GG Novo mesto in GG Kočevje.
- Pospeševanje nosilcev funkcij v gozdu in gozdnati krajini bo uspešno, če bo v zadostni meri razvita oz. ohranjena odpornost naravnih sistemov. Pestri naravni sistemi so značilnost obravnavanega območja. Taki sistemi lažje prenašajo različne obremenitve, spremembe in imajo večjo regenerativno moč.
- V gozdnati krajini je treba razvijati planiranje na načelu dinamičnega usmerjanja (kontrole) procesov v gozdu in v širšem družbenem okolju.
- Novim družbenim potrebam v prostoru je treba kontinuirano prilagajati cilje pri gospodarjenju z gozdom in gozdnato krajino ter preverjati smotrnost novih posegov v gozdni prostor.

Za zagotovitev višje stopnje izkoriščanja gozdov, ki bo istočasno zagotavljala sposobnost obnove gozdov, bo potrebno predvsem:

- dodatno vlagati v razširjeno gozdno biološko reprodukcijo (sadenja, gnojenja),
- rešiti vprašanje steljarjenja, kar je po ocenah vzrok za degradacijo okoli 10% gozdne površine,
- rešiti vprašanje prevelike razdrobljenosti gozdne posesti,
- urediti omrežje gozdnih cest; gozdovi v občini so med manj odprtimi v Sloveniji, kar je bistvena ovira pri gospodarjenju z njimi,
- posvetiti več pozornosti razreševanju konfliktov med lovskimi in gozdnogospodarskimi interesi.

Za nadaljnje potrebe razvoja naselij, infrastrukture in drugih dejavnosti bo treba, zaradi prednostne zaščite kvalitetnih kmetijskih površin posegati tudi v lesnoproizvodne gozdove. Pri tem moramo upoštevati naslednje usmeritve:

- v gozdove na najboljših rastiščih je mogoče posegati le izjemoma v primerih, ko ni alternativnih razvojnih rešitev,
- pomembnejše posege v ostale lesnoproizvodne gozdove je potrebno uskladiti v postopku priprave dolgoročnega plana z odgovornimi upravljalci; usklajena dolgoročna namembnost prostora bo osnova za način izkoriščanja in vlaganja v gozdove.

Za trajno varovalne gozdove, katerih obseg v občini Grosuplje znaša 183 ha naj velja gre za gozdove na strmih do prepadnih dolomitnih pobočjih okrog Dednega doľa, Blečjega vrha, Police, Višnje gore, Metnaja in Bukovice.

V kategorijo gozdov s posebnim namenom so uvrščeni gozdovi, pri katerih se mora lesnoproizvodna funkcija podrežati eni ali več izjemno poudarjeni funkciji teh gozdov. To so:

- zeleni pasovi naselij,
- gozdna območja naravne in kulturne dediščine.

- gozdovi kot pomemben element krajine,
- območja posebnega gozdno-gospodarskega pomena,
- in ostalo.

Pripravljen je strokovni predlog gozdov, ki jih bi bilo treba razglasiti kot gozdove posebnega namena.

V predlogu je zajetih približno 600 ha gozdnih površin in dodatno 375 ha v predlogu okvirnega območja regionalnega parka Krka.

Za dokončno verifikacijo predloga gozdov posebnega namena je potrebno dobiti soglasja in dodatne predloge krajevnih skupnosti, lastnikov gozdov in drugih zainteresiranih uporabnikov prostora.

Gozdove posebnega namena razglasi SO Grosuplje z odlokom, ki vsebuje poleg natančno razmejenih površin tudi določitev režima gospodarjenja in odškodnine lastnikom.

Poseben problem predstavljajo kmetijske površine, ki so v strokovnem pogledu že gozd (večje skupine gozdnega drevja nad 0,04 ha).

Po strokovni oceni (Inštitut za lesno in gozdno gospodarstvo) se v občini zarašča okrog 3900 ha (20,5%) kmetijskega zemljišča.

Skupna prednostna naloga nosilcev razvoja na področju kmetijstva in gozdarstva je podrobna dolgoročna namenska opredelitev tega prostora.

Gozd in gozdarstvo ostaja pomemben gospodarski dejavnik v občini. Prizadevati si moramo, da bo doseglo gozdno gospodarstvo višji delež v družbenem proizvodu. Bolje kot do sedaj je potrebno povezati lesno proizvodnjo z razvojem gospodarstva v občini in regiji.

Na območju občine ni pričakovati pomembnejšega premika v smeri večjega zaposlovanja v gozdarstvu zaradi že obstoječe in predvidevane stopnje mehanizacije.

Lovstvo, ribištvo in čebelarstvo

Lovstvo, ribištvo in čebelarstvo so dejavnosti splošnega pomena, katerih dolgoročni razvoj je v tesni soodvisnosti z načinom poselitve, varovanjem okolja, skrbi za biološko ravnotežje itd.

Lovske in ribiške družine ter čebelarstva morajo pogoje in možnosti za razvoj svoje dejavnosti usklajevati z razvojem kmetijstva, gozdarstva in turizma ter pravočasno opozarjati na vse negativne učinke, ki jih povzroča razvoj posameznih proizvodnih dejavnosti, vodnogospodarski posegi, prometne ureditve, kmetijske monokulture, umetni gozdni nasadi itd.

Divjad je integralni del ekosistemov, je le pogojno obnovljiva dobrina in odvisna izključno od primerne stopnje ohranjenosti okolja. Dolgoročno usmerjena naloga lovskih družin je rajonizacija občine za posamezne vrste divjadi in zagotavljanje pogojev, da divjad v teh rajonih lahko obstaja. Bistvenega pomena pri tem je usklajevanje interesa gojitve divjadi z razvojem kmetijstva in gozdarstva, kjer so najpogostejši konflikti zaradi škode, ki jo povzroča divjad.

Opredeliti je treba ukrepe za zmanjševanje škode, ki jo povzroča divjad.

Pravočasno je potrebno oceniti vplive posameznih posegov v prostor na gibanje in gojitvene pogoje za divjad ter iskati optimalne rešitve za razvoj vseh dejavnosti.

Osnovnega pomena ribištva sta ohranitev čistosti voda in vodne favne ter gospodarski vodotokov.

Poleg dolgoročno usmerjene sistematične skrbi za zmanjševanje onesnaženja rek in potokov je potrebno v neonesnaženih vodah urediti ribnike za vzgojo rib.

Pri planiranju vodnogospodarskih posegov je obvezno predhodno usklajevanje z ribiškimi družinami.

Čebelarstvo je v občini pomembna gospodarska dejavnost, istočasno pa čebele posredno prispevajo k bistveno večjim hektarskim doprinosom sadnega drevja in drugih sadežev.

Poleg sistematične skrbi za čisto okolje je potrebno razvoj čebelarstva spodbujati s strokovnim izobraževanjem, z organizacijo zdravstvenega varstva čebel in zagotovitvijo repromateriala.

Vodno gospodarstvo

Osnovne naloge na področju vodnega gospodarstva so:

- raziskava vodnih virov, opredelitev varstvenih pasov in zagotovitev varovanja vodnih virov,
- varstvo in sanacija voda,
- varstvo pred škodljivim delovanjem voda,
- melioracije.

Sočasno s pripravo osnutka dolgoročnega plana mora biti zaključeno delo na raziskovalni nalogi »Vodni viri občine Grosuplje«. Rezultati naloge morajo biti:

- določitev vodnih virov za bodočo preskrbo s pitno vodo
- opredelitev varstvenih pasov vodnih virov in priprava strokovnega gradiva za sprejem odlokov o zaščiti
- opredelitev dolgoročnega sistema vodooskrbe celotne občine
- prioritete naloge na področju vodooskrbe (postopnost izgradnje novih zajetij in črpališč, vodovodnega omrežja, izboljšanje kvalitete pitne vode).

Povečanje potreb po oskrbi z vodo zahteva načrtnejše gospodarjenje s pitno vodo, zato moramo proizvodne dejavnosti v čim večji meri oskrbovati s tehnološko vodo.

Tehnološko vodo moramo zagotoviti z gradnjo večnamenskih akumulacij oziroma s faznim dograjevanjem zadrževalnikov visoke vode.

Kraška hidrografija in razpršena poselitve z neurejeno kanalizacijo in varovanje vrednot naravne dediščine zahtevajo dosledno izvajanje naloge na področju sanacije in varstva voda:

- ohranitev kakovosti reke Krke z zagotovitvijo delovanja čistilnih naprav Grosuplje, Šmarje Sap in Ivančna gorica oziroma z izgradnjo kanalizacijskega omrežja v njihovem prispevnem območju,
- sanirati Stiški potok s prečiščenjem odpadnih voda pri farmi bekonov,
- prednostno urediti kanalizacijo v območjih varstva vodnih virov,
- postopoma bo potrebo tudi za manjša naselja urediti ustrezne mahansko-biološke čistilne naprave; prednostno je treba obravnavati naselja v dolini Krke (Krka, Zagradec) in in večja naselja na kraškem terenu (Videm, Šentvid).

Večji del kraških polj v občini je izpostavljenih vsakoletnim poplavam predvsem zaradi omejene požiralnosti naravnih odvodnikov.

Najučinkovitejši ukrep za omejevanje poplav je gradnja zadrževalnikov, čiščenje in poglobljanje vodotokov, čiščenje požiralnikov, v manjši meri pa regulacija vodotokov.

Prioritetna naloga za zaščito Grosupeljsko-Radenskega polja je ureditev zadrževalnika Veliki potok; zadrževalnik se mora urediti v akumulacijo za oskrbo industrijske cone Grosuplje s tehnološko vodo.

Za ostale možne zadrževalnike voda vodoprispevnega področja Grosupeljsko-Radenskega polja (Duplica, Podlomščica, Podtabor, Vrbičje, Udje), je potrebno zaključiti študijo o učinkovitosti in ustreznosti posameznih lokacij.

Kot dodatna zaščita pred poplavami so potrebne delne regulacije vodotokov v Grosupeljsko-Radenskem polju. S predlagano regulacijo Dobravke preko Radenskega polja obstaja nevarnost uničenja biogenetskega rezervata republiškega pomena. Zato je potrebno navedeno vodnogospodarsko ureditev uskladiti z interesi naravovarstva v postopku priprave dolgoročnega plana občine.

V sodelovanju z občino Ljubljana Vič-Rudnik moramo reševati vprašanje poplave dobropoljske doline in sicer z ureditvijo zadrževalnika v zgornji dolini Rašice.

Prioritetne regulacije v obravnavanem planskem obdobju so:

- potok Višnjica od Višnje gore do Ivančne gorice

— Stiški potok

— Grajzarjev in Šentviški potok s poudarkom na raziskavi možnosti odvodnjavanja pri požiralniku

— Temenica.

Po ureditvi zadrževalnikov in regulacij vodotokov so prednostne melioracije naslednjih pomembnejših območij: Perovo (40 ha), Podlomščica (220 ha), Ponova vas (155 ha), Višnjica (50 ha), Stiški potok (50 ha).

Možni so tudi melioracijski posegi na drugih območjih (Gatina, Dobropoljska dolina itd.), vendar je potrebno predhodno ugotoviti njihovo ekonomsko upravičenost.

Bodočo rabo melioracijskih površin, obseg in postopnost ureditev bo potrebno uskladiti v postopku izdelave dolgoročnega plana z interesi kmetijstva in drugih uporabnikov prostora ter z interesi varstva naravne dediščine.

Energetika

Oskrba z električno energijo

Oskrba z električno energijo v občini Grosuplje ni v celoti sledila hitremu gospodarskemu razvoju in stanovanjski graditvi v zadnjih 10—15 letih, kar kaže tudi poraba električne energije na prebivalca, ki je precej pod slovenskim povprečjem.

Osnovno 110 kV napajanje je za sedanje potrebe dobro rešeno, problematično je rezervno napajanje ter dotrajalost 20 kV in nizkonapetostnega omrežja. Zaradi neprimerne omrežja so težave z oskrbo z električno energijo predvsem v dolini Krke in v hribovitih območjih občine.

Občina Grosuplje se bo dolgoročno oskrbovala z električno energijo v okviru enotnega energetskega sistema naše republike. Način oskrbe z električno energijo ostane isti kot sedaj in sicer iz RTP 110/20 kV Grosuplje ter RTP 110/20 kV Kočevje, ki se napajata iz RTP 380/110 kV Boričev.

Za zagotovitev boljše oskrbe in pokrivanje povečanih potreb po električni energiji bo potrebna:

- izgradnja drugega dela RTP 110/20 kV Grosuplje
- usposobiti drugi sistem 2 x 110 kV daljnovoda Boričev—Grosuplje,
- izgradnja RTP 110/20 kV Ivančna gorica
- izgradnja 110 kV daljnovoda Grosuplje—Ivančna gorica—Trebnje—Novo mesto
- obnoviti 20 kV daljnovode, prednostno 20 kV daljnovod Grosuplje—Ivančna gorica—Zagradec—Žužemberk
- na daljevanje izgradnje in obnove nizkonapetostne mreže in transformatorskih postaj 20/0,4 kV.

Raziskati je treba možnosti gradenj malih HE za potrebe SLO.

Gradnja novih malih HE na reki Krki zaradi krajinskega in turistično rekreacijskega pomena Krke ni primerna, razen izkoriščanja starih mlinov brez kakršnihkoli novih posegov v režim reke. Možnosti ureditve malih HE je potrebno preveriti s študijo v okviru priprave krajinske zasnove za območje reke Krke.

Toplotna energetska oskrba

Zaradi kotlinske lege, predvidenega razvoja industrije in stanovanjskih območij se predvsem v Grosupljem izpostavlja problem centralnega pridobivanja toplotne energije.

V tekočem srednjeročnem obdobju ni bila realizirana planirana gradnja toplarne v industrijski coni, ki bi morala oskrbovati celotno naselje. Zaradi nujnosti oskrbe stanovanjsko-centralnega območja Grosupljega je v izgradnji centralna toplarna za severni del naselja.

Kot nadaljnje naloge v zvezi z oskrbo s toplotno energijo se postavlja:

- dolgoročno sistemska rešitev pridobivanja toplotne energije in postopnega priključevanja individualnih kotlovnice
- vrsta energetskega vira.

Prioritetna naloga ostane gradnja centralne toplarne v industrijski coni Grosuplje z možnostjo dograjevanja zmogljivosti in postopnega pokrivanja tudi stanovanjsko centralnih območij s toplotno energijo.

Glede na veliko ekološko vprašljivost toplarne na premog se

moramo zavzeti za izgradnjo plinovoda od Ljubljane do Grosuplje.

Plinifikacija bo upravičena predvsem v primeru, če bo Grosuplje prevzelo v regijskem okviru vlogo proizvodnega središča višje stopnje. Plin bi v tem primeru v večji meri določal programsko usmerjenost te cone, saj bi bilo smiselno nameščati v njej predvsem industrijo z visokim deležem energetskega uložka.

V občini Grosuplje je potrebno izdelati celovito energetskega bilanco, s katero bomo opredelili vire in porabo posameznih vrst energije.

Iskati in v večji meri moramo izkoristiti energetske vire kot so toplotna energija iz čistilnih naprav, industrijske odpadke, solarno energijo itd.

Osnovni predpogoj za racionalno izkoriščanje energije mora biti koncept poselitve, organizacija stanovanjskih in proizvodnih območij, gradbena tehnologija itd.

Pridobivanje mineralnih agregatov

Dolomiti in apnenčasti agregati so v občini Grosuplje ena redkih domačih surovin, ki je široko razprostranjena. To kaže pojav več kot 70 črnih kopov in treh večjih kamnolomov, ki jih izkoriščajo različne delovne organizacije.

Po količini pridobljenega apnenca in dolomita je občina na 4. mestu v regiji.

Uporabniki kamnolomov imajo v programu odpiranje dveh večjih novih kamnolomov: Klanci pri Polici in Predole.

Iz analize primernosti in količin mineralnih agregatov v že odprtih kamnolomih povzemamo

- na mesto odpiranja novega kamnoloma v Predolah, ki bi pomenil dodatno poslabšanje ekoloških razmer v občini (hrup, prah, promet skozi Grosuplje, vpliv na predlagani krajinski rezervat Radensko polje) naj se poveča obseg pridobivanja apnenčastih agregatov enake kakovosti v kamnolomu Dobropolje,
- po zaključku črpanja dolomitnih agregatov v kamnolomu Šmarje (predvidoma 1987—88) se pospešeno izkorišča kamnolom v Podsmreki,
- odpiranje novih kamnolomov naj bo vezano na zaključevanje črpanja v Dobropolju in Podsmreki.

V dosedanjih obravnavah zaključkov strokovnih analiz v občini Grosuplje še ni bilo doseženo soglasje z uporabniki in bodočimi investitorji v potencialne nove kamnolome, zato je to usklajevanje potrebno izvesti v postopku priprave dolgoročnega plana občine Grosuplje.

Postopno je potrebno sanirati sedanje peskokope, nadaljnje črpanje pa izvajati skladno z eksploatacijskimi in sanacijskimi načrti.

V peskokopu Šmarje zaradi dosedanjega načina črpanja ni mogoča niti smiselna do sedaj predvidena sanacija v stanovanjsko območje. Predlaga se sanacija s pogozditvijo.

Prednostno je treba izdelati sanacijski načrt za peskokop Podsmreka, sanacija se mora izvajati sočasno z nadaljnjo eksploatacijo.

Veliko število nelegalnih peskokopov bo mogoče postopoma urediti z določitvijo nadzorovanega črpanja v posameznih predvsem obrobni krajinski skupnostih (vzdrževanje cest itd.), ostale peskokope pa sanirati oz. zaostri nadzor nad nedovoljenim črpanjem.

Industrija

Industrija je in to bo ostala tudi v obravnavanem planskem obdobju najpomembnejša gospodarska dejavnost v občini.

Struktura industrije občine je dobro ocenjena. Kar 43% bruto dohodka industrije je bilo v l. 1982 ustvarjenega v prvi skupini — razvojno intenzivnih in izvozno usmerjenih industrijskih obratov, to so: proizvodnja orodja, proizvodnja drugih strojev, proizvodnja kmetijskih strojev, proizvodnja električnih strojev, proizvodnja konopljne preje. Nadaljnjih 46% bruto dohodka pa so dosegle proizvodnje, uvrščene v drugo podskupino — razvojno intenzivnih obratov z možnostjo, da razvijejo

svoj izvoz, to so: proizvodnja litih izdelkov, proizvodnja termičnih aparatov, proizvodnja trikotažnih oblačil in proizvodnja pohištva.

V občini prevladujejo novejši obrati lahke industrije z nižjo organsko sestavo, s pretežno manj kvalificirano delovno silo in z manj amortizacijskimi sredstvi. Tradicije v industriji občina ni imela, naslanjala se je na zmožnosti delavcev, zaposlenih izven občine, v zadnjem času na skoraj 50% dnevno migracijo v izvenobčinske zaposlitvene centre. Ne moremo pričakovati, da se bodo ti dolgoletni trendi hitro spremenili, kljub izrednemu razvoju zadnjih 10—15 let. Spontani razvoj industrije občine nasploh, naslonjen pretežno na lastno akumulacijo, znanje in kadre še dolgo ne bi mogel znatneje zmanjšati deleža delavcev, zaposlenih izven občine. Nasprotno, zaradi obstoječega daljšega recesijskega obdobja z zmanjšanjem akumulativnosti gospodarstva in kupne moči prebivalstva, bodo nastopile resne težave že pri ohranjanju obstoječega razmerja zaposlenih doma in v drugih občinah. Ta razmerja bodo lahko popravljala predvsem event. priselitve določenih industrijskih ali drugih obratov v občino ter intenzivnejši razvoj primarnega predvsem pa terciarnega sektorja v občini. Druge alternative za hitrejši razvoj industrije in gospodarstva ter za zmanjšanje delovne migracije ni, ker je lastna amortizacijska in akumulacijska osnova prešibka. Ta ugotovitev velja za industrijsko občino kot celoto, nikakor pa ne za posamezne obrate, ki bodo zaradi izkoristka svojih razvojnih činiteljev (delo, proizvodne zmogljivosti, znanje, tržišče doma in v tujini, cene itd.) lahko dosegli naglejšo proizvodno rast.

Razvojne usmeritve sedanjih delovnih organizacij temelje predvsem na povečanju izvozne naravnosti ali (in) zmanjšanju možne odvisnosti za surovine, polizdelke in končne izdelke, iskanju konkurenčnih proizvodnih programov in možnosti povezovanja na domačem in tujem trgu, nizki stopnji zaposlovanja in težnji za izboljšanje kvalifikacijske strukture zaposlenih.

Dolgoročne perspektive razvoja industrije v občini bodo po eni strani odraz sedanjega stanja, ter na drugi strani odraz razvoja globljih dolgoročnih sprememb predvsem tehnologije, strukture gospodarstva in potrošnje, cen energije in surovin doma in v svetu. Tem spremembam se bo potrebno prilagajati in od tega bo odvisna rast in uspešnost posameznih industrijskih panog in obratov.

Intenzivnejši razvoj industrije v občini Grosuplje lahko pričakujemo le s tesnim povezovanjem v regiji in širšem prostoru.

Možne smeri dolgoročnega razvoja industrije v občini niso glede surovin, energije in repromateriala nič drugačne kot v regiji. Občina nima velikih naravnih bogastev; najpomembnejši sta kmetijska zemljišča in gozd. Ti dve surovinski osnovi morata v večji meri pogojevati razvoj industrije kot v preteklosti. Podobno kot v regiji so čedalje bolj kvalificirani kadri tisti, katerih znanje in delo mora postati še vitalnejša osnova nadaljnega razvoja industrije v občini. Ker akumulacije ne v občini ne v regiji ne bo veliko na razpolago, bo le-to potrebno zelo smotno vlagati, predvsem v opremo in kadre. Delovno intenzivnih proizvodnih procesov se ne smemo izogibati, temveč jih glede na razpoložljivo delovno silo in migracijo pospeševati.

Elektronika in strojna industrija sta v izdelanih analizah možnega dolgoročnega gospodarskega razvoja v občini Grosuplje predlagani med prvimi dolgoročno zanimivimi panogami industrije, katerih osnove za razvoj so v občini že dane s sedanjimi delovnimi organizacijami. Možno je, da se bodo proizvodne podskupine po letu 1990 po uspešnosti znatno menjale. Zato bo prilagodljivost tehnologije in znanja spremenjenim tržnim zahtevam vedno ostala posebna kvaliteta v razvoju.

Glede na veliko prepletenost tehnološkega znanja s kovinsko-strojniško šolsko usmeritvijo je treba to šolo v občini čim tesneje na različne načine povezati z gospodarstvom in izvenobčinskimi obrati (praksa, štipendije, zaposlitev). Nujna je sistematična povezava industrije z izobraževalnimi in razvojno raziskovalnimi institucijami v regiji in širšem prostoru ter razvijanje lastnih razvojnih služb.

Pri prostorski razmestitvi industrije moramo upoštevati naslednje usmeritve:

- obsežen in primeren prostor za razvoj industrije je industrijska cona pri Grosupljem, v kateri je mogoče organizirati skupne službe, ureditve in naprave za razvoj različnih dejavnosti. Tu imajo prednost dejavnosti, ki potrebujejo industrijski tir, dobre cestne povezave in možnost organizacije učinkovitega javnega potniškega prometa,
- sekundarni industrijski center je glede na zaledje delovne sile ugodno prometno situacijo in komunalno infrastrukturo potrebnih razviti v območju Ivančna gorica—Radohova vas.

Dosedanje analize so pokazale, da je ob obstoječi prometni in komunalni infrastrukturi za razvoj industrije edina sprejemljiva lokacija razvijanje industrijske cone med avtocesto in železnico pri Ivančni gorici.

V dolgoročnem planu je potrebno oceniti in uskladiti potrebne posege na najkvalitetnejšo kmetijsko zemljo.

- Glede na delovno silo in primerno zemljišče ob železniški progi v Predstrugah je smiselno usmerjati v dobrepoljsko dolino nove proizvodne dejavnosti, ki pa vsaj v začetnih fazah ne bodo presegale značaja drobnega gospodarstva.
- Najbolj problematično območje iz vidika zaposlitve v sekundarnem sektorju je območje Suhe krajine od Krke do Ambруса, kjer ni lokacijskih pogojev za organizacijo industrijskega središča. Smiselno je planirati razvoj manjših industrijskih obratov v Zagradcu, obrtnih lokalov pa v Krki, Ambrusu in po potrebi tudi v drugih obrobnihih naseljih.

Intenzivnejšo industrijsko rast lahko pričakujemo predvsem po letu 1990. Prednostna naloga v naslednjem planskem obdobju je zato ureditev industrijske cone Grosuplje.

- Pri tem je osnovnega pomena
- izdelava potrebne dokumentacije,
- zagotovitev ustreznega načina združevanja sredstev za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč,
- organizirana ponudba industrijske cone v regiji z izpostavljenimi prednostmi: dostopnost, relativno nizka cena za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč, razpoložljiva delovna sila.

Gradbeništvo in industrija gradbenega materiala

Gradbeništvo zavzema v občini nesorazmerno visok delež družbenega proizvoda in zaposlenih (ca 2000 delavcev ali 28% zaposlenih v družbenem sektorju). Razlog je v organizacijsko-statističnem zajemanju, ne glede na teritorij dela oziroma enote. V okviru same občine je zaposlenih manj kot tretjina delavcev v gradbeništvo, ostali so zaposleni izven matične občine.

V zadnjem desetletju je ca dve tretjini dela organizacij s področja gradbeništva odpadlo na gradnjo stanovanj (visoka gradnja), ostalo pa na objekte družbenega standarda, poslovne in industrijske objekte. Velika večina dela (90%) je odpadlo na ljubljansko regijo.

Nadaljnje usmeritve razvoja gradbeništva v občini in državi nasploh morajo upoštevati že dosedanje negativne trende in zatečena neravnovesja v našem gospodarstvu. Zaradi tega bo za investicije v gospodarstvo in negospodarstvo (brez stanovanjske gradnje) v bodoče na razpolago mnogo manj sredstev kot do sedaj.

V Sloveniji smo se v zadnjih letih že drastično približali spodnji meji obsega investicij (obseg amortizacijskih sredstev). Investicije ne moremo več zmanjševati, temveč jih bomo zaradi vseh multiplikaterskih učinkov morali spodbujati, ob seveda izboljšani strukturi v prid modernizacij in zamenjave opreme. Novogradenj bo v gospodarstvu manj, vendar ne morejo izostati.

Obetavnejši vidik razvoja gradbeništva je velik deficit stanovanj v naši državi in tudi v ljubljanski regiji ter s tem povezana komunalna infrastruktura. Stanovanjsko gradnjo bo glede na večletno zaostajanje potrebno pospešiti in tu je najbolj smotno iskati dolgoročni plasma gradbenih storitev in izdelkov.

Gradbeništvo se bo moralo dolgoročno stabilizirati na nižjem obsegu del (glede na preteklih 5 ali 10 let) z upoštevanjem naslednjih razvojnih usmeritev

- večja orientacija k stanovanjski graditvi s prilagajanjem mo-

dulov in materialov pričakovani racionalnejši stanovanjski gradnji (fleksibilni tlorisi stanovanj in vrsta gradnje, boljša toplotna in zvočna izolacija itd.).

- višja stopnja industrializacije pri gradnji
- uvajanje sodobnih tehnoloških dosežkov v gradbeno operativno in industrijo gradbenega materiala
- specializacija in povezovanje v zaokrožene recelote med gradbenimi in komunalnimi podjetji predvsem pri proizvodnji gradbenega materiala in polproizvodov, kar je v občini glede na obsežne zaloge kamnitih materialov izredno pomembno,
- pospešiti je treba industrializacijo inštalacijskih in zaključnih del v povezavi z drugimi industrijskimi panogami (keramična, lesna, kovinsko-predelovalna, kemična industrija itd.), strojogradnja in elektroindustrija se morata prilagoditi potrebam sodobnega gradbeništva
- povezava razvojnih služb, (SGP Grosuplje, Inštalacije, Komunalno podjetje Grosuplje itd.)
- jačanje kompleksnega inženiringa
- večji obseg izvozne usmeritve.

V gradbeništvo ne moremo predvidevati dolgoročnega porasta števila zaposlenih, pač pa izboljšanje njihove kvalifikacijske strukture. Po srednjeročnem razdobju zmanjšanja števila zaposlenih lahko zopet pričakujemo določeno popraviljanje takšne recesije, tudi v številu zaposlenih, posebno še na zaključnih-obrtniških delih (obnove, vzdrževanje, adaptacije in prizidki).

Industrija gradbenega materiala se bo razvijala predvsem v industrijski coni Grosuplje. Posamezni kooperanti lahko razvijajo svojo dejavnost na drugih primernih lokacijah, ki jih bo potrebno določiti v urbanističnih zasnovah in v prostorskih izvedbenih načrtih za posamezna naselja.

Drobno gospodarstvo in obrt

Povsod v Jugoslaviji primanjkuje majhnih delavnic in storitvenih obratov. Za razliko od razvitih držav, kjer je na primer v podjetjih do 100 delavcev ca tretjina vseh zaposlenih, znaša ta delež pri nas le približno 10%. V našem gospodarstvu se čuti tudi velika praznina med malo zasebno obrtjo (z do 5 ali 7 zaposlenih) in delovnimi organizacijami z nad 50 zaposlenimi. To se nujno odraža tudi v nižji ekonomski učinkovitosti srednjih in velikih organizacij.

Zasebna obrt, tako proizvodna kot storitvena, je dosegla v zadnjih letih hitrejši napredek in pomeni kvalitetno dopolnilo celotnega gospodarstva. Izkušnje pri nas kažejo, da so majhne obrtne, proizvodne zasebne delovne organizacije pogosto znatno bolj produktivne kot pa družbene v isti proizvodnji. Če bi jih pospeševali in dopuščali njihovo večjo ekspanzijo (npr. v obliki POZD-ov), bi to vneslo v naše gospodarstvo večjo konkurenčnost in manjše prelivanje dohodkov v osebno potrošnjo namesto v investicije.

Ob proizvodni in sistemsko gospodarski utemeljitvi potrebe po razvoju drobnega gospodarstva je treba poudariti — posebej v danem gospodarskem položaju — da je neprimerno lažje dopolnjevati in postopoma (skladno z zmogljivostmi) prestrukturirati gospodarstvo z razvojem tega sektorja kot z enkratnimi obsežnimi naložbami v nove nosilne proizvodne programe.

Programsko usmerjen razvoj drobnega gospodarstva lahko v veliki meri rešuje problematiko ustvarjanja novih delovnih mest oziroma aktiviranje zaposlitvenih potencialov in ustvarjanje dohodka.

V nadaljnjem razvoju bo v občini potrebno čimbolj izkoristiti vse obstoječe in še event. dopolnilne zakonske možnosti ter ostale pogoje za razvoj malega gospodarstva, tako proizvodnih kot storitvenih smeri. Kvalifikacijski nivo zaposlenih in tistih, ki končajo šolanje, se hitro izboljšuje. Naši kadri so po naravi inventivni, vendar nagnjeni k individualnemu ustvarjanju in delu. Vse te potenciale je potrebno še bolj spodbujati, povezovati in usmerjati v proizvodno perspektivna delovna področja.

V naslednjem obdobju zasluži, poleg raznih proizvodnih oblik obrti in drobnega gospodarstva, še posebno pozornost storitvena obrt in servisna dejavnost, ki ima premajhne zmogljivosti tako v občinskem kakor tudi v lokalnih centrih občine.

- Osnovne naloge za uresničevanje takšne usmeritve so
- opredelitev produktivnih panog, povezava v reprocelote v občini in izven nje,
- z davčno politiko spodbujati investiranje zasebnikov
- zagotoviti možnosti ugodnega kreditiranja
- pritegniti tuji kapital
- zagotoviti prostorske razvojne možnosti (obrtne cone, posamezne lokacije)
- pod ugodnimi pogoji usposobiti opuščene objekte
- ugotoviti možnosti »dela na domu« v odročnih krajih.

Trgovina

Kljub hitremu razvoju v zadnjih 15 letih trgovina ni sledila rasti kupne moči prebivalstva. Z zaostankom približevanja ponudbe hitro naraščajočemu povpraševanju v občini je v trgovini manj zaposlenih od možnih, manjša akumulacija in amortizacija ter slabša ponudba kot bi ustrezala glede na število aktivnih prebivalcev in njihovo celotno kvalifikacijsko ter dohodkovno strukturo.

Sedanja gospodarska situacija in zakonodaja, ki ureja naložbeno politiko, predstavlja za trgovino na drobno bistvene omejitvene pogoje za vlaganja v širitve kapacitet.

Temeljna dolgoročna naloga trgovine je stabilna, kvalitetna in dobro dostopna preskrba prebivalstva. Za doseg tega cilja je treba povečati dohodkovno povezanost med proizvodnjo in trgovino, povezavo z večjim trgovskimi sistemi zaradi izboljševanja ponudbe in racionalnejšega poslovanja, izboljšati in razširiti sedanjo trgovinsko mrežo.

V občini ne moremo na novo razvijati specializirane trgovske dejavnosti za širšo jugoslovansko prodajo in izvoz, potrebno pa je razviti te dejavnosti v Ljubljani in regiji izkoristiti tudi za razvoj gospodarstva v občini. V povezave, nabave in prodaje je potrebno pridobivati čim boljše tehnično in komercialno strokovne kadre.

V nadaljnjem razvoju bo morala trgovina v regiji prevzeti tudi vlogo pobudnika in organizatorja konzorcijev za enotne nastope v kompleksnih inženiringih, potom katerih je prodaja najboljša. Trgovina bo morala odigrati pomembnejšo vlogo v povezavah partnerjev v nabavi in prodaji ter boljšem izkoriščanju geografske lege ljubljanske regije.

Zelo pomembno je v občini razvijati dejavnosti odkupa in skladiščenja kmetijskih in gozdnih proizvodov: krompir, meso, mleko, druge vrtnine, zelišča in gozdni sadeži, hlodovina in les, drva itd. S tem se bo vplivalo tudi na boljše izkoriščanje naravnih danosti, delovne sile, zgrajenih objektov in opreme (mehanizacija na kmetijah). Pričakovati moramo, da se bo tržnost pridelkov v kmetijstvu v bodoče hitreje povečevala, tako zaradi nujne specializacije in kooperacije kot tudi zaradi vse višjih cen kmetijskih proizvodov v primeri z ostalimi (industrijskimi) proizvodi in storitvami.

Ob spremenjenih pogojih gospodarjenja in naložbene politike mora imeti vlaganje v trgovino na drobno osnovno mesto v politiki DO s področja trgovine.

Naložbe v povečanje prodajnih kapacitet nosilca razvoja DO Tabor so realne šele po letu 1990, zato moramo iskati tudi druge možnosti za investiranje v razvoj trgovine. Pri tem ima prednostni pomen ureditev novih trgovinskih površin za prodajo artiklov trajne rabe v Grosupljem (blagovni center) ter posodobitev trgovin dnevne oskrbe v lokalnih centrih in v obrobni naseljih.

V vseh območjih, kjer ni družbenega interesa za ureditev trgovine bomo spodbujali razvoj zasebne trgovine.

Turizem in gostinstvo

Glede na preskromno sedanjo razvitost turizma v odnosu do celotne Slovenije, glede na določene ugodne razvojne možnosti, ki jih občina Grosuplje izkazuje in glede na oceno turističnega tržišča ter rekreacijskih potreb zaledja (v ožjem in širšem prostoru) je potrebno področju turizma v občini posvetiti večja razvojna prizadevanja.

Med turistično-rekreacijskimi viri in pogoji so najpomemb-

nejše ugodne naravne razmere s krajinsko pestrostjo (gozdovi, Krka) bogata kulturna dediščina, bližina Ljubljane z že prisotnim in predvidoma povečanim rekreacijskim povpraševanjem ter tranzitni pomen občine, kar vse pogojuje razvoj različnih vrst turizma. Zato je tudi ena najpomembnejših nalog za nadaljni razvoj turizma varstvo in ustrezno urejanje naravnih ter kulturnozgodovinskih posebnosti in znamenitosti.

Turistično ponudbo bo potrebno dolgoročno razvijati v okviru tistih turističnih vrst, kjer pričakujemo največji možni izkoristek naravnih in drugih potencialov. Na podlagi dosedanjih ugotovitev se smeri nadaljnjega razvoja turizma kažejo prednostno v oblikovanju določenih turističnih jeder:

- primarnega turističnega pomena je območje reke Krke,
- dopolnilna jedra se oblikujejo ob posebnih točkah in sicer na Polževem, ob Taborski jami in v Stični,
- spremljajoče turistične ponudbe so kulturni, kmečki, planinsko-izletniški, lovski in ribiški turizem, v manjši meri tudi rekreativno zimski turizem.

S tako usmeritvijo bo možno slediti tudi skupnim razvojnim ciljem turizma

- povečanje deviznega priliva in njegova bistveno večja vloga pri zadovoljevanju rekreativnih potreb domačega — lokalnega prebivalstva in prebivalcev Ljubljane.

Osnovne naloge na področju turizma zadevajo podrobnejše raziskave naravnih in ustvarjenih potencialov najpomembnejših turistično rekreacijskih razvojnih območij in lokacij (območje Krke,...), raziskave turistično rekreacijskega povpraševanja in ekonomike naložb ter snovanje ustrezne oblike organiziranosti turistične ponudbe, kar naj bi bila tudi osnova za oblikovanje realnih programov razvoja turizma v občini Grosuplje.

Pri proučevanju turističnih razvojnih možnosti pa je pomembno upoštevati tudi dejstvo, da zanimiva turistična ponudba tudi sama ustvarja oz. pritegne povpraševanje. Tu ima zelo pomembno vlogo človeški-subjektivni — faktor, ki se kaže že pri izgradnji in opremljenosti turističnih zmogljivosti predvsem pa pri nujenju storitev. Šele z ustvarjanjem vsesplošnih pogojev dobre turistične ponudbe se bo postopoma izletniški in tranzitni turizem začel spreminjati v stacionarni turizem, ki pa je dohodkovno bolj privlačen.

Stacionarni turizem in gostinstvo moramo razvijati predvsem kot

- motelski tip izgradnje za tranzitne goste,
- penzione v privlačnih naravnih in kulturnih območjih,
- turistično privlačne kmetije v hribovitih območjih,
- gostinske lokale v vseh pomembnejših naseljih za domače prebivalce in goste,
- obrate družbene prehrane v naseljih z večjo koncentracijo zaposlenih in šolske mladine.

Promet in zveze

Osnovne usmeritve in naloge, ki jih moramo upoštevati pri razvoju prometne infrastrukture delovnih organizacij s področja prometa so:

- oblikovanje optimalne strukture celovitega prometnega sistema ter njegove smotne povezanosti z republiškimi, jugoslovanskimi in mednarodnimi sistemi,
- izboljšanje kakovosti prometnega omrežja in storitev, ter znižanje deleža transportnih stroškov v ceni proizvodov,
- racionalnejša uporaba energije v prometu,
- zmanjševanje negativnega vpliva prometa na bivalno okolje,
- razvijanje integralnega transporta,
- usmeritev prometne politike v hitrejšo posodobitev in razvoj železnice,
- krepitev varnostnega in obrambnega pomena prometa za učinkovito delovanje v izrednih razmerah.

Železniški promet

Preko teritorija o-čine Grosuplje poteka železniška proga Ljubljana—Novo mesto—Karlovac, ki je prometno in signalizacijsko ustrezno urejena in stranska proga s pogodbenim tovarnim prometom Grosuplje—Kočevje. Industrijskih tirov v občini ni.

Številne prednosti potrjujejo, da je prioriteta naloga na področju razvoja prometa posodobitev železniške infrastrukture.

V občini Grosuplje so v dolgoročnem programu razvoja železniškega omrežja naslednje naloge:

- delna rekonstrukcija in ojačanje dolenske proge kot alternativne poti za tovarne vlake na relaciji Ljubljana—Novo mesto—Zagreb,
- predviden je primestni železniški promet Ljubljana—Grosuplje, kar bo dolgoročno gledano zahtevalo podvojitve tira do Grosupljega, elektrifikacijo proge in razširitev postaje Grosuplje,
- usposobitev proge Grosuplje—Kočevje za potniški promet,
- ureditev industrijskih tirov v industrijski coni Grosuplje z novo ranžirno postajo,
- ureditev vgrajenega tira in ranžirne postaje na postaji Ivančna gorica.

Cestni promet

Za občino Grosuplje so značilni veliki tranzitni cestni tokovi ter močan dnevni migracijski promet (dnevno preko 6000 delavcev in učencev v eno smer). Ti dve vrsti tokov se zbirajo skupaj med Škofljico in Ivančno gorico, kjer je cesta zaradi 30% tovarnega prometa in preko 500 avtobusov dnevno izredno obremenjena.

V letu 1985 bo zato, kot prednostna naloga pri dokončanju slovenskega cestnega križa, predvidoma pričetek gradnje avtoceste Ljubljana—Zagreb na odseku Šmarje—Višnja gora. Potek trase je usklajen na ravni občine, odprta pa so še vprašanja okrog priljučkov na avtocesto:

- za priključek Grosuplja je v okviru priprave urbanistične zasnove za območje Grosuplje—Šmarje predlagana in na razpravah v občini potrjena prestavitev planiranega priključka pri motelu proti Cikavi. Na lokaciji sedanjega priključka pri Perovem bi bila servisna cona z motelom in bencinsko črpalko. Predlagana rešitev zahteva dokončno uskladitev z načrtovalci in investitorji,
- priključek pri Višnji gori projektno ni dokončno rešen. Možnosti so: izgradnja polovičnega priključka v in iz smeri Ljubljana ter rekonstrukcija regionalne ceste Višnja gora—Ivančna gorica ali ureditev popolnega priključka, kar je zaradi prostorskih omejitev in bližine priključka Ivančna gorica vprašljivo,
- lokacija priključka pri Ivančni gorici je dokončna, vendar so potrebne še podrobne tehnične rešitve same prometne ureditve v neposredni bližini priključka, ki jih je potrebno projektno rešiti sočasno s priključkom (prečkanje regionalne ceste in železnice, priključek ceste iz industrijske cone, lokacija bencinske črpalke).

Odsek avtoceste Šmarje—Ivančna gorica bo izven cestninskega sistema, zato rekonstrukcija celotne regionalne ceste ni prednostnega pomena. Nujno je izboljšati stanje regionalnih cest, predvsem povezavo Grosuplje—Krka in Grosuplje—Dobrepolje, Ivančna gorica—Višnja gora.

Zaradi prometne varnosti so temeljite rekonstrukcije potrebne tudi asfaltirane regionalne ceste skozi naselja (predvsem v Šmarju, Ivančni gorici, Zagradcu, Marinči vasi, Muljavi itd.).

Skladno s sprejeto zasnovo poselitve v občini in z delom na urbanističnih zasnovah bo potrebno v okviru dolgoročnega plana predlagati prioritete rekonstrukcije lokalnih cest, prometno organizacijo v pomembnejših naseljih itd.

V okviru ureditve prostora avtoceste je predvidena možna lokacija nove bencinske črpalke pri Perovem. Predlagana rešitev zahteva dokončno uskladitev z investitorjem.

Obe glavni urbanizirani območji Grosuplje—Šmarje in Ivančna gorica—Stična—Šentvid morata imeti lokalno bencinsko črpalko.

Ugotoviti in zagotoviti moramo primerno obliko oskrbe z naftnimi derivati v redkeje poseljenih in prometno odročnih območjih dobrepoljske doline in Suhe krajine.

Javni promet

Najpomembnejša prometna dejavnost v občini Grosuplje je javni potniški promet.

Z izgradnjo primestne železniške povezave med Ljubljano in Grosupljem se bo precejšen del delovne migracije in šolarjev preusmeril na železnico. Povezave znotraj občine bodo še vedno v pretežni meri vezane na avtobus. Grosuplje kot terminal železniškega primestnega prometa bo še okrepilo svoj prometni položaj kot vozlišče avtobusnih prog.

Ob predpostavljene upadanju osebne prometa je potrebno čimbolj približati javni promet večjemu številu porabnikov.

To bomo dosegli

- z organizacijo novih stanovanjskih in zaposlitvenih območij v bližini železnice in dobro dostopnih območjih,
- z ustrezno koncentracijo prebivalcev in dejavnosti v posameznih naseljih in območjih, da se opraviči organizacija javnega prometa,
- z uskladitvijo vozniških redov cestnih prevoznikov z železniškimi,
- z upoštevanjem kombinacije osebne in javnega prometa oziroma z zagotovitvijo zadostnega števila parkirnih mest za osebne avtomobile v bližini železniških postaj.

Integralni transport

Sistem integralnega transporta bo racionalno deloval ob usklajeni prostorski razmestitvi primarnih, sekundarnih in terciarnih prometno-blagovno-transportnih centrov za agregiranje in distribucijo blagovnih pošilk.

V okviru izdelave dolgoročnega plana občine Grosuplje je potrebno utrditi dolgoročne perspektive razvoja obeh DO, ki se v občini že ukvarjata s transportno dejavnostjo. Razvojne možnosti obeh dejavnosti je potrebno uskladiti na nedobčinski ravni, istočasno pa tudi v okviru izdelave urbanističnih zasnov za obe naselji — iz vidika prostorskih pogojev in omejitev.

PTT promet

Razvoj celotnega PTT sistema močno zaostaja za republiškim poprečjem. Obseg poštnih in telegrafskih in telefonskih nižjo rast vplivajo nerealizirane investicije, delno pa tudi varčevalni ukrepi.

Tudi z novimi investicijami ni bilo mogoče zmanjšati razkoraka med zahtevami agospodarstva in družbe ter stopnjo razvitosti PTT prometa.

Boljše obvladovanje naraščajočih potreb po PTT storitvah, dvig kakovosti in vse zahtevnejše oblike medsebojnega komuniciranja zahtevajo povečanje avtomatizacije procesa dela in uvajanje novih, zahtevnejših vrst storitev.

Za zagotovitev nujnega razvoja celotnega PTT sistema bo potrebno predvsem:

- zagotoviti PTT prometu kot dejavnosti posebnega družbenega pomena prioriteto v razvoju,
- postopno zagotoviti ekonomsko raven cen storitev, ki morajo pokrivati enostavno — in razširjeno reprodukcijo,
- izenačiti kreditne pogoje in ugodnosti pri družbenih obveznostih, ki veljajo za druge infrastrukturne dejavnosti.

V občini Grosuplje mora biti pri razvoju PTT storitev enak poudarek na povečanju zmogljivosti v območjih najbolj intenzivnega razvoja kot na zagotovitvi predvsem telefona vsem naseljem, zaselkom in osamljenim kmetijam.

Komunalno gospodarstvo

Dolgoročne usmeritve razvoja komunalnih dejavnosti in komunalne infrastrukture morajo biti v tesni soodvisnosti s poselitveno politiko v občini, sicer lahko postane komunalna infrastruktura omejitveni faktor celotnega razvoja.

Posodabljanje in dograjevanje komunalne infrastrukture bo v prihodnosti zahtevalo intenzivno, sistematično in dolgoročno usmerjeno vlaganje tako zaradi višjega bivalnega standarda,

predvsem pa zaradi nujne varovanja naravnih virov in okolja.

Pri zagotavljanju sredstev za učinkovito delovanje komunalnega gospodarstva je treba sproti usklajevati cene komunalnih storitev z objektivnimi stroški, učinkovito zajemati in namensko uporabiti povečano vrednost stavbnega zemljišča, zagotoviti enostavno reprodukcijo ter možnosti dolgoročnega kreditiranja razširjene reprodukcije.

Zaradi zaostrene komunalne situacije in ob pričakovanih povečanih potrebah se mora občina prizadevati za dogovor o usmerjanju dela združenih sredstev za izgradnjo komunalne infrastrukture iz občin, kjer je zaposlenih velik del naših občanov.

Spodbujati je treba komunalno urejanje v režiji krajevnih skupnosti in stanovanjskih zadrug ob strokovni pomoči komunalne organizacije.

Kot dolgoročno pomembne usmeritve razvoja komunalnega gospodarstva izpostavljamo:

- oskrbo s pitno vodo
- odvajanje in čiščenje odpadnih voda
- odvoz in ravnanje s komunalnimi in industrijskimi odpadki
- pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč
- pokopališko dejavnost.

Kljub dosedanjim obsežnim vlaganjem v oskrbo naselij s pitno vodo obstajajo še številni problemi na področju vodooskrbe, ki jih je potrebno sistematično reševati v naslednjih planskih obdobjih s ciljem zagotoviti čim bolj izenačene razmere z oskrbo in kvaliteto pitne vode v vseh območjih občine. To bomo dosegli s priključitvijo naselij z individualno oskrbo na skupinske vodovodne sisteme, z ureditvijo črpališč in vodovodnega omrežja; v območjih, ki se bodo tudi dolgoročno oskrbovala iz lokalnih vodovodov, je nujna kontrola pitne vode in vzdrževanje sistema, zato morajo preiti ti vodovodi v upravljanje komunalni delovni organizaciji, za območja, ki še nimajo urejene vodovodne oskrbe in katera je nemogoče ali neracionalno priključiti na večje vodovodne sisteme, bo potrebno urediti nov vodovodni sistem (KS Metnaja) ali pa skupinske zbiralnike meteorne vode (KS Ilova gora).

Toplotna oskrba je obravnavana v poglavju »Energetika«. Vzdrževanje ulic in cest ter javna razsvetljava sodi predvsem med tekoče srednjeročne naloge, zato je v dolgoročnih usmeritvah ne obravnavamo.

Z razvojem sistema odvajanja in čiščenja odpadnih voda moramo intenzivneje slediti razvoju poselitve, predvsem pa razvoju gospodarskih dejavnosti. Vsi onesnaževalci se morajo priključiti na kanalizacijo.

Prioritetna naloga je izgradnja kanalizacijskega omrežja prispevnega območja obstoječih čistilnih naprav in zagotovitev njihovega delovanja. Stroške obratovanja in vzdrževanje čistilnih naprav bodo morali prevzeti uporabniki.

Pri zasnovi organizacije dejavnosti v prostoru moramo vsaj za bližnja planska obdobja kot pomemben lokacijski kriterij upoštevati namestitve pomembnejših onesnaževalcev voda v območja, ki jih je mogoče priključiti na sedanje čistilne naprave.

Delovne organizacije, katerih proizvodnja pogojuje večje ali specifično onesnaženje vode, morajo urediti naprave za tehnološko predčiščenje.

V kasnejših planskih obdobjih bo potrebno sistematično urejati kanalizacijsko omrežje in čistilne naprave tudi za manjša naselja oz. skupino naselij.

Zagotoviti moramo vsaj mehansko čiščenje odpadnih voda.

Prednostne naloge bomo določili v okviru priprave dolgoročnega plana občine.

V tekočem planskem obdobju je bila urejena sanitarna deponija v Stehanu. Glede na omejene prostorske možnosti te deponije je nujno takoj pričeti s pripravo potrebne dokumentacije za ureditev nove sanitarne deponije.

V okviru priprave dolgoročnega plana je potrebno izbrati najprimernejšo od predlaganih možnih lokacij sanitarne deponije.

Kot dodatno nalogo je potrebno v študiji določiti pogoje za odlaganje mulja iz čistilnih naprav.

Postopoma je treba širiti odvoz odpadkov gospodinjstev, istočasno pa določiti začasna odlagališča v območjih, iz katerih je ekonomsko upravičen le občasen odvoz odpadkov.

Pri zbiranju in ravnanju s posebnimi odpadki in sekundarnimi surovinami se mora občina vključiti v regionalni sistem (projekt v teku).

Dolgoročni plan občine mora vsebovati usmeritve, ki bodo omogočale sistematično in usklajeno pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč v posameznih srednjeročnih obdobjih.

Pravočasno zagotovljena in opremljena stavbna zemljišča so temeljni pogoj za uresničevanje urbanistične in poselitvene politike, zato bodo

- v urbanističnih zasnovah mest in naselij mestnega značaja določena zemljišča, na katerih bo v posameznih planskih obdobjih prenehala lastninska pravica zaradi kompleksne graditve;
- občinska skupščina bo morala določiti ustrezen način in višino zajemanja povečane vrednosti stavbnega zemljišča in druge vire financiranja pridobivanja in urejanja stavbnih zemljišč;
- možnost dolgoročnega kreditiranja priprave in urejanja stavbnih zemljišč za območja enodružinske gradnje je predpogoj za zagotovitev kompleksne enodružinske gradnje oziroma za usmerjanje individualnih graditeljev v ta območja;
- opredeliti je treba območja stavbnih zemljišč, ki se lahko oddajo neurejena pod pogojem, da investitorji sprejmejo obveznost, da jih sami uredijo, s tem v zvezi je potrebno spodbujati razvoj zadržne stanovanjske graditve.

Za urejanje pokopališč je potrebno zagotoviti dolgoročne prostorske možnosti tako, da pokopališča ne bodo v nasprotju z razvojem ostalih dejavnosti.

Za širitev sedanjih pokopališč v Grosupljem in Stični bo potrebno zagotoviti spremembo namembnosti najkvalitetnejše kmetijske zemlje, kar je družbeno bolj upravičeno kot selitev na nove lokacije.

Zaradi izgradnje avtoceste je potrebna prostorska rešitev in ureditev novega pokopališča v Višnji gori.

V okviru izdelave urbanistične zasnove za naselje Šentvid je potrebno preveriti možnosti širitve sedanjega pokopališča oziroma po potrebi poiskati novo lokacijo.

Manjša pokopališča naj tudi v bodoče upravljajo krajevne skupnosti, prostorski razvoj pa se uskladi v prostorskih izvedbenih načrtih.

Stanovanjsko gospodarstvo

V okviru dolgoročnih usmeritev razvoja stanovanjskega gospodarstva moramo zadovoljevanje pričakovanih stanovanjskih potreb obravnavati v tesni soodvisnosti s poselitveno politiko, prostorskimi razvojnimi možnostmi in materialnimi možnostmi.

Na področju zadovoljevanja stanovanjskih potreb upoštevamo naslednje usmeritve:

- Do leta 2000 je potrebno odpraviti primanjkljaj stanovanj in zagotoviti vsakemu gospodinjstvu svoje stanovanje.
- V prihodnjem dolgoročnem obdobju je potrebno izboljšati stanovanjski standard in kvaliteto bivanja.
- Večjo pozornost bo potrebno posvetiti organizirani in pospešeni akciji sanacije obstoječega zastarelega stanovanjskega sklada in več napora vložiti v gospodarjenje in vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih hiš.
- Posegi prenove so nujni za ohranitev obstoječega stanovanjskega fonda, prispevali bodo k funkcionalnejši izrabi obstoječih stanovanj in dvignili raven stanovanjskega standarda.
- Pri projektiranju družbeno-usmerjene stanovanjske gradnje je potrebno bolj prožno upoštevati potrebe bodočih uporabnikov stanovanj in zagotoviti večjo funkcionalnost in kvaliteto stanovanj.

- V okviru sklada družbenih stanovanj je potrebno z upoštevanjem socialnih meril zagotoviti čimbolj racionalno zasedenost in uporabljanje stanovanj.
 - Prizadevati si moramo, da bo stanovanjska graditev sledila gospodarskemu razvoju.
 - Sočasno s stanovanjsko gradnjo moramo zagotoviti izgradnjo objektov spremljajočih centralnih dejavnosti.
- Iz analize razvojnih možnosti področja stanovanjskega gospodarstva izhajajo naslednje ocene in usmeritve:
- Do leta 2000 bo potrebno v občini zgraditi približno 1600 stanovanj za pokrivanje obstoječega primanjkljaja in za potrebe novih gospodinjstev.
 - Tempo novogradenj bo v primerjavi s preteklim obdobjem počasnejši, večji poudarek bo na prenovi obstoječega stanovanjskega sklada, ocenjeno je, da bi bilo potrebno prenoviti ali zamenjati približno 2300 stanovanj.
 - Blokovna gradnja z večjimi gostotami bo potekala le v Grosupljem in Ivančni gorici, ker ni interesa za nakup stanovanj v blokkih, je smiselno v družbeno stanovanjsko gradnjo vključevati tudi strnjeno enodružinsko gradnjo (vrstne in verižne hiše).
 - Ocenjena razmerja med novimi stanovanji v različnih oblikah zazidave bi bila glede na značaj občine in pričakovane potrebe: stanovanja v blokkih 13—15% stanovanja v strnjenih oblikah enodružinskih hiš 37—40% stanovanja v prostostojećih enodružinskih hišah 45—50%.
 - V primeru navedenega razmerja med različnimi oblikami gradnje in ob predpostavki, da bo približno tretjina zamenjanih dotrajalih stanovanj na novih lokacijah, bi potrebovali za stanovanjsko graditev do leta 2000 približno 100 ha zemljišč.

Pri zasnovi sistema poselitve in zagotovitvi prostorskih možnosti za stanovanjsko graditev upoštevamo naslednje usmeritve:

- Poselitev je potrebno usmerjati v bolj strnjena naselja, kar omogoča racionalnejšo komunalno, prometno, energetsko in oskrbno infrastrukturo.
- Družbena stanovanjska gradnja se bo izvajala v naseljih, kjer bo večja koncentracija delovnih mest v gospodarskih in družbenih dejavnostih. Boljšo izrabo zemljišč je potrebno dosegati v obliki nižje strnjene pozidave s poudarkom na dobri organizaciji in oblikovanju stanovanjskih območij. Ustvarjanje humanega bivalnega okolja v naseljih mestnega značaja bo postopoma zmanjšalo interes za razpršeno enodružinsko gradnjo.
- Večji obseg stanovanjske gradnje je razen v pomembnejših zaposlitvah centrih smislen tudi v ostalih vodilnih naseljih, kjer se bo z večjo koncentracijo prebivalcev lahko razvijala tudi višja stopnja opremljenosti s komunalno infrastrukturo, družbenimi in oskrbnimi dejavnostmi.
- Z obvladovanjem prometa z zemljišči, pravočasno pripravo prostorskih izvedbenih aktov, s pravočasnimi komunalnimi opremljanjem, z zagotovitvijo dolgoročnega kreditiranja nakupa opremljenega stavnega zemljišča in s spodbujanjem združništva je potrebno individualno gradnjo usmerjati skladno s predvidenim dolgoročnim razvojem naselij na strnjena območja poselitve.
- Enako urejevalsko pozornost kot novim stanovanjskim območjem moramo posvetiti naseljem, v katerih bo prevladovala prenova in nadomestna gradnja.
- Ohraniti je potrebno kulturno podobo krajev, ki jih ljudje zaupšajo in preprečiti propadanje zapuščenih stanovanjskih objektov z možnostjo spremembe namembnosti teh objektov v sekundarna bivališča.

Na področju materialnih možnosti upoštevamo naslednje usmeritve:

- Glede na doseženo stopnjo zadovoljenosti stanovanjskih potreb lahko računamo v prihodnjem obdobju z relativno počasnejšim tempom novogradnje kot je bila v preteklih letih, vendar pa bo potrebno več sredstev vložiti v sanacijo obstoječega stanovanjskega sklada. Ocenjujemo, da delež celotnih investicijskih vlaganj v stanovanjsko gospodarstvo v družbenem proizvodu ne bo nižji kot je bil v preteklih letih.

- Občani naj v čim večji meri sami v skladu s svojimi materialnimi možnostmi skrbijo za rešitev lastnega stanovanjskega problema ob učinkoviti politiki vzajemnosti in solidarnosti.
- Za organizirano in pospešeno sanacijo obstoječega stanovanjskega sklada je potrebno v sistemu financiranja stanovanjskega gospodarstva zagotavljati potrebna sredstva, pri čemer je potrebno ekonomsko vzpodbuditi tako uporabnike družbenih kot lastnike zasebnih stanovanj, da bodo vlagali lastna sredstva za ohranitev stanovanjskega sklada.
- Na področju gospodarjenja s stanovanjskim skladom je potrebno zagotoviti materialno osnovo za kvalitetno vzdrževanje obstoječega stanovanjskega sklada, uresničiti moramo čim hitrejši prehod na ekonomske stanarine, kot enega od ciljev, ki v tekočem srednjeročnem obdobju ni bil v celoti uresničen.
- S prehodom na ekonomske stanarine in ustrezno davčno politiko bomo prispevali k racionalnejši zasedenosti obstoječega stanovanjskega sklada.
- V organizacijskem smislu je potrebno v okviru družbeno-usmerjene stanovanjske gradnje zagotoviti višjo raven dohodkovnih odnosov med uporabniki in izvajalci stanovanjske gradnje, ki bodo zagotovili racionalnejšo in cenejšo stanovanjsko gradnjo z večjim izkoriščanjem notranjih rezerv in ne na škodokilnekečidnje.
- Individualne graditelje je potrebno organizirati v stanovanjske zadruge, ki odpirajo možnosti za racionalnejšo gradnjo enodružinskih hiš.

3.2 SOCIALNI RAZVOJ IN RAZVOJ DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

3.2.1 GLOBALNI OKVIRI PLANIRANJA SOCIALNEGA RAZVOJA

Dolgoročni in srednjeročni družbeni plan predstavljajo integracijo socialnih, gospodarskih in prostorskih razvojnih možnosti, ciljev in usmeritev ter načinov njihovega uresničevanja.

Ostre meje med posameznimi vidiki planiranja je težko postaviti, saj izhajajo eni iz drugih in se medsebojno prepletajo.

Cilji gospodarskega razvoja so socialni, saj se zavzemajo za čim boljše in vsestransko zadovoljevanje materialnih in nematerialnih potreb prebivalstva. Po drugi strani pa je gospodarski razvoj pogojen s kvaliteto človeških dejavnikov.

Ožje gledano je treba v dolgoročnem planu občine sprejeti koncepcijo in strategijo razvoja, ki bo podlaga za željeni razvoj življenjskih, delovnih in družbenih pogojev, v katerih posameznik obstaja.

Izhodišča za planiranje socialnega razvoja so

- prognoza demografskih in kadrovskih potencialov, starostne in socialne strukture prebivalstva,
- razvoj socialističnih samoupravnih odnosov,
- možnosti izboljšanja delovnih in življenjskih pogojev,
- možnosti razvoja družbenih dejavnosti.

Razvoja usmeritev dolgoročnega družbenega razvoja občine Grosuplje mora temeljiti na vsestranskem zadovoljevanju osebnih, družbenih, materialnih in nematerialnih potreb in interesov delovnih ljudi in občanov.

Prebivalstvo, zaposlovanje, kadri

V okviru priprave Analize dolgoročnih razvojnih možnosti občine Grosuplje je bila izdelana bilančna projekcija prebivalstva; projekcija je usklajena z demografskimi potenciali Slovenije in medobčinskih območij (projekcija po naravni rasti) z upoštevanjem ocenjenih bodočih medrepubliških in medobčinskih selitvenih tokov.

Analiza vsebuje kvantitativne in kvalitativne ocene demografskega in socioekonomskega razvoja, kar je bilo podlaga za oblikovanje dolgoročnih konceptov družbenogospodarskega razvoja in njihovo vrednotenje.